

Melk verkopen vergelijkbaar met rit op de achtbaan

Melkprijs zeer volatiel

De tijd van stabiele melkrijzen is voorbij. Dat zei Kees Romijn, voorzitter van de LTO-vakgroep Melkveehouderij, bij de presentatie van de Internationale Melkrijzenvergelijking. Na 2015 kunnen melkveehouders nog sterkere prijsschommelingen verwachten.

In 2007 stopte Europa met interventies in de melkprijs. Boeren merkten meteen de gevolgen van marktwerking: de prijs schoot omhoog. Waar de gemiddelde melkprijs per honderd kilo in 2006 nog rond de 28,25 euro lag, steeg die in 2007 tot 32,50 euro – de hoogste prijs in jaren. In 2008 bleek dat het nog hoger kon: de prijs steeg toen naar 35 euro, de hoogste prijs van deze eeuw. Boeren die zich al rijk rekenden kregen in 2009 echter lelijk het lid op de neus. Met 27,40 euro bereikte de prijs een diepterecord. Om het

jaar daarna weer goed te herstellen. Melk verkopen heeft tegenwoordig veel weg van een rit op de achtbaan. Na de afschaffing van het quotum zal het fluctueren van de melkprijs alleen nog maar erger worden. Dit heeft gevolgen voor de bedrijfsvoering van melkveehouders.

Verenigde Staten

In landen als de Verenigde Staten zijn prijsschommelingen al sinds jaar en dag

realiteit. De fluctuaties zijn daar groter als wat we tot nu toe in de Europese Unie gewend zijn geweest. Amerikaanse boeren hebben geleerd daarmee om te gaan. Zijn de Verenigde Staten daarmee een voorbeeld voor Europa, en voor Nederland? „Voor wat betreft prijsontwikkelingen misschien wel”, zegt Henk van Dijk, economisch adviseur bij de GIBO accountants- en adviesgroep. „Maar voor bedrijfsvoering zeker niet. De verschillen tussen Nederlandse en Amerikaanse bedrijven zijn te groot.”

Rapport Melken in de Nieuwe Realiteit

Al in 2008 heeft de Wageningen Universiteit het rapport 'Melken in de Nieuwe Realiteit' uitgebracht, waarin melkvee-houders aanbevelingen krijgen om hun bedrijf klaar te maken voor de toekomst. Een hoofdstuk van het rapport is gewijd aan prijsfluctuaties. Boeren kunnen zich hier tegen wapenen op verschillende manieren. Enkele van de aanbevelingen volgen hieronder.

Financieel management

- Bij een hoge melkprijs vaste kosten omlaag brengen door het betalen van openstaande facturen, aflossen van kredieten, en het plegen van vervangingsinvesteringen.

- Vervangingsinvesteringen en aflossing uitstellen als de melkprijs laag is.
- Afschrijvingen op investeringen laten drukken op jaren met hoge inkomens. Zo mogelijk versneld afschrijven. Daarmee profiteer je van de belastingaftrek in een hoge belasting-schijf.

Risicomanagement

- Prijsfluctuaties beperken door langer lopende contracten voor aankoop van voer en afzet van melk
- Het volgen van de prijzen van melk en voer om het juiste tijdstip te kiezen om een contract af te sluiten

- Risico's van hoge rente beperken door het vastzetten van de rente op lange termijn.
- In tijden van gunstige bedrijfsresultaten reserveringen opbouwen.
- Vaste lasten vervangen door variabele. Bijvoorbeeld door een (extra) melker in plaats van een melkrobot. Of door een loonwerker in te schakelen in plaats van zelf in machines te investeren.

Het hele rapport is te downloaden op www.melkveemagazine.nl

Cijfers

De cijfers van de Internationale Melkprijsvergelijking zijn op www.melkveemagazine.nl te vinden.

Zo bezitten boeren in de VS in het algemeen geen eigen land en zijn voerkosten een belangrijk deel van de totale bedrijfskosten. „In Nederland is het aandeel voerkosten maar half zo groot als in de VS”, vertelt Van Dijk. „Hier hebben boeren veel vaste kosten, terwijl in de VS een groter deel van de kosten variabel is. Met variabele kosten zijn prijschommelingen beter op te vangen.” Maar het veranderen van die verhouding is niet iets dat makkelijk gedaan kan worden.

Vaste kosten beheersen

„Wat Nederlandse boeren in ieder geval moeten doen”, zegt Van Dijk, „is zorgen voor een goede financiële buffer. Als ze willen uitbreiden, moeten ze zich afvragen wat het doel is, en wat de beste tijd is om die investering te doen. Ook zullen ze meer voor de lange termijn moeten plannen. Daarbij mogen ze nadenken of die plannen bestand zijn tegen een jaar als 2009.” Cor Bruns, directeur Agrarische Bedrijven bij de ING bank, is het helemaal eens met Van Dijk. „Je ziet dat Nederlandse melkveehouders veel investeringen hebben gedaan”, vertelt hij. „In grond, in gebouwen en in quotum. Maar daardoor hebben ze grote financieringslasten. Die zullen ze toch elk jaar moeten opbrengen, bij hoge en bij lage opbrengsten.” „Vroeger kon een bedrijf overleven door elk jaar te groeien, vervolgt Bruns. „In tijden met relatief stabiele prijzen kon dat ook. Als je zekerheid hebt over de toekomst, heb je een idee hoe je je financiering kunt betalen.” Maar de schommelende prijzen maken de toekomst een stuk onzekerder. „Daarom moeten boeren nu niet meer automatisch elk jaar willen groeien”, meent Bruns. „Je moet meer consolideren. Investeren doe je dan op zorgvuldig uitgekozen momenten. Naar dat tijdstip kun je dan toegroeien in je financiële planning.” Bruns merkt dat deze boodschap weerstand oproept bij boeren. „Die komt voort uit een gevoel van ‘ik moet elk jaar

investeren’”, zegt hij. „Boeren hebben dat nu eenmaal altijd zo gedaan. Maar in deze tijden moet je rationeel investeren, en minder emotioneel.”

LTO-bestuurder Kees Romijn ziet ook dat melkveehouders in Nederland veel vaste kosten hebben. „In theorie is het goed om een groter aandeel variabele kosten te hebben”, zegt hij. „Daarmee kun je prijschommelingen opvangen. Maar die omschakeling duurt jaren.” Hij ziet het aandeel vaste kosten, en zeker financieringskosten, niet snel afnemen. „Grond is duur in Nederland. Arbeid ook. En je hoeft straks dan wel niet meer in melkquotum te investeren, maar daarvoor krijgen we investeringen in duurzaamheid terug.”

Kansen op de melkmarkt

Een gezond investeringsbeleid is voor Romijn maar de helft van het verhaal. „Melkveehouders moeten zich ook afvragen hoe zij straks hun melk gaan verkopen. Als de markt volatieler wordt, biedt dat ook meer kansen.” Hij voorziet dat er nieuwe mogelijkheden komen om melk te verhandelen. „Veilingen bijvoorbeeld. Ook kan ik me voorstellen dat er termijnmarkten gaan ontstaan.” Hoe en waar ze melk willen verkopen, is straks dan ook een belangrijke beslissing voor boeren. „Je kunt op zekerheid spelen door contracten af te sluiten met coöperaties. Of je kunt je melk aanbieden op de spotmarkt en zo proberen dagwinst te boeken.” Welke keuze boeren maken hangt af van hun situatie. „Bij hoge financiële lasten is het verstandig om minder op de spotmarkt actief te zijn. Die vaste kosten moet je af willen dekken met langlopende contracten; die geven zekerheid.” Wat ze ook doen, boeren zullen de markten meer moeten volgen. „Als je prijzen en marktontwikkelingen in de gaten houdt, ben je beter in staat om het goede moment te prikken om je melk te verkopen, of een contract af te sluiten.”

Zachte landing?

Toen de Europese Commissie besloot om het melkquotum in 2015 af te schaffen, verplichtte ze zich om te zorgen dat de markt een zogenaamde ‘zachte landing’ zou maken. Met andere woorden: dat het verdwijnen van de quotumrechten geen flinke schok zou geven in de markten, maar dat boeren de tijd hadden om zich in de nieuwe situatie in te werken. Het voornemen is mooi, maar de Commissie heeft nog niet helder voor ogen hoe dit moet gebeuren. Esther de Lange, Europees parlements lid voor het CDA, ziet onvolkomenheden in de gepresenteerde plannen.

Wat wil de Europese Commissie doen om een zachte landing te garanderen?

„Het belangrijkste idee is dat landen de verwerkende industrie kunnen verplichten om langetermijncontracten aan te bieden. Boeren kunnen zich hiermee tegen prijschommelingen indekken. Hiermee zou de verwerkende industrie haar sterke marktpositie ten opzichte van boeren niet kunnen misbruiken. Voor coöperaties zal die verplichting niet gaan gelden.”

Dat klinkt als een mooi idee.

„Het probleem hierbij is dat dit de landen niet helpt die tegen hun melkquotum aanzitten of daaroverheen gaan, zoals Nederland. De Commissie kijkt vooral naar landen die onder hun quotum zitten. De boeren uit die landen maken wel een zachte landing, maar bijvoorbeeld Nederlandse boeren niet. Een ander punt is dat enkel naar de schakel tussen de primaire industrie en de verwerkende industrie wordt gekeken. De rest van de keten wordt buiten beschouwing gelaten.”

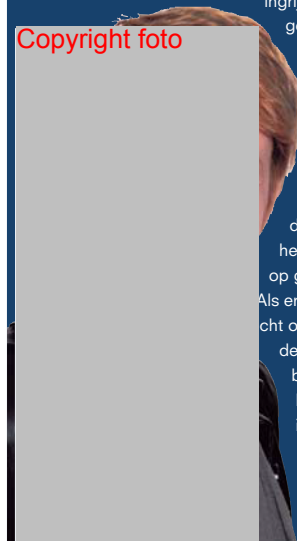
Waarom is dat?

„Oorspronkelijk was het de bedoeling om de margeverdeling binnen de hele keten te bekijken. De toenmalige commissaris Mariann Fischer Boel had daar wel oren naar. Maar dat botste met de commissie Mededinging, met Neelie Smit-Kroes. Die vond dat dat tot prijsverhoging zou leiden en dus schadelijk was voor de consument.”

Wat moet er volgens u gebeuren?

„Je moet toch de hele keten bekijken. Sommige partijen willen streng ingrijpen in de hele keten, maar daar ben ik geen voorstander van. In principe moet je de markt wel zijn werk laten doen, maar je moet ingrijpen als dat niet goed gaat.”

Copyright foto

Hoe zou dat vorm moeten krijgen?

„Bijvoorbeeld zoals in België. Dat land kent een stoplichtensysteem, en de Belgische Mededingingsautoriteit heeft dat goedgekeurd. Zolang het licht op groen staat, is er niets aan de hand. Als er echter marktfalen dreigt, gaat het licht op oranje, of zelfs rood. En dan kan de regering ingrijpen in de keten. Dat is bijvoorbeeld een paar jaar geleden gebeurd in de varkenssector. De marge is toen herverdeeld, waardoor Belgische boeren extra geld kregen voor hun vlees. Een supermarkt als Colruyt heeft daar graag aan meegewerkt.”